

IRÈNE NÉMIROVSKY

Suite Française

Vertaald uit het Frans door
Manik Sarkar

COLIBRI-BIBLIOTHEEK

Negende druk

Oorspronkelijke titel *Suite française*, verschenen bij
Éditions Denoël

Oorspronkelijke tekst © Éditions Denoël 2004

Eerste Nederlandstalige uitgave © Manik Sarkar en
De Geus BV, Breda 2005

Eerder in Colibri verschenen onder de titel *Storm in juni*

Deze uitgave van World Editions kwam tot stand in
samenwerking met De Geus BV, 2015

Omslagontwerp Multitude

Omslagillustratie © Dutch Filmworks 2015

ISBN 978 94 6237 125 5

NUR 302

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op
welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van World Editions BV, Breda, Nederland.
Telefoon: 076 52 33 500. Internet: www.worldeditions.org.

I

De oorlog

Warm, dachten de Parijzenaars. Voorjaar in de lucht. Het was nacht in oorlogstijd, alarm. Maar de nacht vervaagde en de oorlog was ver weg. Degenen die niet sliepen – zieken in hun bed, moeders met zonen aan het front, verliefde vrouwen met doffe ogen van het huilen – hoorden de eerste stoot van de sirene. Het was nog maar een diepe zucht, als de ademhaling die ontsnapt aan een beklemd borst. Het zou nog wel even duren voordat de hele lucht vol lawaai zou zijn. Het kwam van ver, van achter de horizon, zonder haast, leek het wel. Degenen die sliepen droomden van een zee die golven en steentjes voor zich uit duwt, van een maartse storm die bossen door elkaar schudt, van een kudde log rennende ossen die de grond met hun hoeven omwoelen – totdat de slaap uiteindelijk het veld moest ruimen en de mannen met nog half gesloten ogen mompelden: ‘Is er alarm?’

De vrouwen, nerveuzer en kwieker, waren al op.

Sommigen deden alleen de ramen en luiken dicht en kropen er vervolgens weer in. De dag ervoor, op 3 juni, waren er voor het eerst sinds het begin van deze oorlog bommen gevallen op Parijs; toch bleef het volk kalm. De berichten waren niet best, maar die werden niet geloofd. Zoals de aankondiging van een overwinning ook niet zou zijn geloofd. ‘We snappen er niets van’, zeiden de mensen. De kinderen werden aangekleed bij het licht van een zaklamp. Moeders gebruikten al hun kracht om de zware, warme lichaampjes op te tillen: ‘Kom, wees niet bang, huil maar niet.’ Alarm. Alle lichten waren uit, maar in het heldere, gouden schijnsel van de junimaan was elk huis, elke straat te zien. En de Seine leek alle verspreide schijnsels in zich op te nemen en als een facetspiegel honderdvoudig terug te kaatsen. Ramen die onvoldoende verduisterd waren, daken die blonken in de lichte schemering, het ijzerbeslag van deuren waarvan elk uitsteeksel zwakjes glom en een paar rode lichten, dit alles bleef langer zichtbaar dan de rest; niemand wist waarom, maar de Seine haalde ze naar zich toe, sloot ze in en liet ze dansen in zijn golven. Van bovenaf zou je de rivier vast kunnen zien voortglijden als een witte stroom melk. Sommige mensen dachten dat hij de vijandelijke vliegtuigen de weg wees. Anderen zeiden dat dat onmogelijk was. In

feite wisten ze het niet. 'Ik blijf in bed,' mompelden slaperige stemmen. 'Ik ben niet bang.' 'Wees nu toch voorzichtig, één keer kan al fataal zijn,' antwoordden de verstandige mensen.

Door de glasramen die in de nieuwe flatgebouwen de diensttrappen afschermden, kon je twee of drie lichtjes naar beneden zien gaan: de bewoners van de zesde etage vluchtten naar lagere regionen: ondanks de voorschriften deden ze hun elektrische lantaarns niet uit. 'Ik donder nou eenmaal liever niet van de trap; kom je, Emile?' Instinctief dempte iedereen zijn stem, alsof de ruimte vol vijandige oren en ogen zat. Je hoorde de ene na de andere deur dichtslaan. In de volksbuurten mochten de metrostations en de stinkende schuilkelders dan altijd vol zitten, de rijken bleven gewoon bij hun conciërges in de loge en luisterden met gespitste oren of ze de ontploffingen en explosies konden horen die het vallen van de bommen aankondigden, aandachtig, met hun lichamen zo gespannen als onrustige dieren in het bos wanneer de nachtelijke jacht bijna begint. Niet dat de armen banger dan de rijken waren of meer aan het leven hechtten, maar ze waren meer kuddegericht, ze hadden elkaar nodig, ze wilden elkaar steunen, samen jammeren of lachen. Het was al bijna licht; een paars met zilveren gloed

gleed over het wegdek, de kademuren en de torens van de Notre-Dame. Zandzakken lagen tot halve hoogte om de belangrijkste gebouwen heen, ze bedekten de danseressen van Carpeaux op het affiche op de gevel van de Opéra en verstikten de schreeuw van de Mar-seillaise op de Arc de Triomphe.

Nog vrij ver weg klonken er kanonschoten, toen kwamen ze dichterbij en deden de ruiten trillen. Er werden kinderen geboren in warme kamers waarvan de ramen waren verduisterd om geen straaltje licht door te laten, en door het gehuil vergaten de kraamvrouwen de sirenes en de oorlog. In de oren van de stervenden klonken de kanonschoten zwak en onzinnig, gewoon nóg een geluid in het onheilspellende, vage lawaai dat een stervende tegemoet spoelt. Kleine kinderen lagen vredig tegen het warme lichaam van hun moeder te slapen en maakten klokkende geluidjes met hun mond, als lammetjes die drinken bij hun moeder. Op straat stonden handkarren van rondtrekkende koopvrouwen, beladen met verse bloemen, die daar bij het eerste alarm al waren achtergelaten.

De zon, die nog bloedrood was, klom hoger aan de wolkeloze hemel. Er werd een kanonschot afgevuurd, nu zo dicht bij Parijs dat de vogels opvlogen van de gebouwen. Heel in de hoogte zweefden grote zwarte vo-

gels die je anders nooit zag, ze strekten hun glanzende vleugels die roze glansden in de zon; daarna kwamen de mooie, dikke, koerende duiven en de zwaluwen; de mussen hupten kalmpjes door de uitgestorven straten. Aan de oever van de Seine droeg elke populier een trosje bruine vogeltjes dat er lustig op los float. Uiteindelijk hoorde men diep in de kelders een signaal van heel ver, gedempt door de afstand, een soort drietonige fanfare. Het alarm was voorbij.

II

Zwijgend en verslagen hadden de Péricands naar de avondberichten op de radio geluisterd, maar na afloop gaven ze geen enkel commentaar op het nieuws. De Péricands waren weldenkende mensen: hun tradities, hun gedachtewereld, hun goedburgerlijke, katholieke achtergrond en hun banden met de kerk (Philippe, de oudste zoon, was priester), dat alles zorgde ervoor dat ze de regering van de Republiek met wantrouwen bekeken. Anderzijds hadden ze door de functie van de heer Péricand, die directeur was van een van de nationale musea, banden met dat regime, dat zijn dienaren met eer en geld overlaadde.

Een poes hield omzichtig een stuk vis vol graten tussen zijn scherpe tanden; hij durfde het niet door te slikken, maar wist dat hij er spijt van zou krijgen als hij het uitspuwde.

Uiteindelijk besloot Charlotte Péricand dat alleen een mannelijke geest dit soort vreemde, ernstige gebeurtenissen in alle rust kon beoordelen, en noch haar man, noch haar oudste zoon was thuis: de eerste dineerde bij vrienden, de laatste was de stad uit.

Mevrouw Péricand, die met ijzeren hand de dagelijkse zaken bestierde – of het nu ging om het huishouden, de opvoeding van de kinderen of de carrière van haar man – nam van niemand iets aan, maar dit was een ander geval. Een daartoe gerechtigde autoriteit diende haar eerst te vertellen wat ze ervan moest vinden. Als haar eenmaal de juiste weg gewezen was, dan liep ze die ook af en wilde ze van geen obstakels weten. Wanneer haar zwart op wit werd aangetoond dat haar mening niet de juiste was, antwoordde ze met een kille, hautaine glimlach: ‘Mijn vader heeft het me gezegd.’ ‘Mijn man is goed geïnformeerd.’ En dan maakte ze een kort, snijdend gebaar met haar geschoeide hand.

De positie van haar echtgenoot vond ze eervol (zelf had ze liever een wat huiselijker leven gehad, maar net als onze Verlosser heeft ieder mens hierbeneden zijn kruis te dragen!). Nu kwam ze even thuis, tussen haar bezoekjes door, om toe te zien op het huiswerk van de kinderen, de zuigfles van de jongste en de werkzaamheden van het personeel, maar ze had geen tijd om haar tuigage af te leggen. In de herinnering van de kinderen Péricand stond hun moeder altijd op het punt om uit te gaan, met een hoed op en witte handschoenen aan. (Omdat ze zuinig was, roken haar gerepareerde handschoenen altijd vaag naar wasbenzine,

een herinnering aan hun verblijf bij de stomerij.)

Ook deze avond was ze nog maar net thuis en ze stond in de salon bij de radio. Ze was gekleed in het zwart en droeg een hoedje naar de laatste mode, een snoezig gevalletje met drie bloemen en aan de voorkant een opstaande zijden pompon. Daaronder was haar gezicht bleek en angstig; het verraadde haar leeftijd en haar vermoeidheid. Ze was zevenenveertig jaar en had vijf kinderen. Ze was een vrouw die door God duidelijk als roodharige bedoeld was. Ze had een erg dunne huid, gekreukeld door de jaren. Haar grote, krachtige neus zat onder de sproeten. Haar groene ogen waren zo scherp als die van een kat. Maar ongetwijfeld had het Lot op het laatste moment gearzeld of bedacht dat zo'n uitbundige hardos niet in overeenstemming was met de positie en de onberispelijke levenswandel van mevrouw Péricand, en had haar vervolgens dof bruin haar toebedacht dat sinds de geboorte van haar laatste kind met bossen tegelijk uitviel.

Meneer Péricand was streng: zijn religieuze scrupules verboden hem heel wat pleziertjes, en de aanhoudende bezorgdheid om zijn reputatie hield hem ver van alle oorden van verderf. De jongste Péricand was dan ook pas twee jaar oud, en tussen pastoor Philippe en de laatstgeborene zaten drie nog levende kinderen